

โมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน

Learning Process Management Model of the Courage to Teach Project

สุขมิตร กอมนี¹

Sukhamit Komanee¹

Received : 2 ก.พ. 2563

Revised : 15 พ.ค. 2563

Accepted : 20 พ.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ประกอบและออกแบบพัฒนาโมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน การวิจัยมี 2 ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาองค์ประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน และ 2) ออกแบบพัฒนาโมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ซึ่งมี 4 ขั้นตอนย่อย คือ 1) วิเคราะห์ข้อมูล 2) สังเคราะห์ข้อมูล 3) สร้างโมเดล และ 4) ประเมินโมเดล แหล่งข้อมูลได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อสัมภาษณ์ และโครงการครูกล้าสอน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการณ์ และแบบประเมินโมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน มี 6 องค์ประกอบ 1) ผู้เรียน 2) ผู้สอน/กระบวนการ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้และ 6) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2. โมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ประกอบด้วย 8 ส่วนคือ 1) บริบทบทบาทของครูผู้สอน ผู้เรียน และนิเวศการเรียนรู้ 2) เป้าหมาย 3) หลักการ 4) วัตถุประสงค์ 5) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านในองค์ประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ และโครงการครูกล้าสอน 6) กระบวนการ ได้แก่ ชุดการเรียนรู้ ครูผู้ต้นรู้ในตน ครูผู้ตั้งคำถามทรงพลัง ครูผู้ออกแบบการเรียนรู้ และเสริมพลังชุมชนครูกล้าสอน 7) ผลลัพธ์ ได้แก่ คุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการ คือ การออกแบบและสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ การสะท้อนคิดตนเอง การยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเอง การฟังอย่างลึกซึ้ง การเข้าใจผู้อื่น การสื่อสารอย่างสันติ และความสามารถในการตั้งคำถามทรงพลัง และ 8) ผลย้อนกลับ

3. ผลการประเมินโมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$)

คำสำคัญ : โมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้, ครูกล้าสอน, การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

Abstract

Objectives of this research were 1) to study components on the learning process of the courage to teach project and 2) to design and develop a model of the learning process of the courage to teach project. The designing and developing of learning process management of the courage to teach project consisting of 4 steps as follows 1) data analysis, 2) data synthesis, 3) model creation and 4) evaluation of the model. The data sources used in the research were a group of qualified people and experts for in-depth interviews and evaluating the model and the courage to teach project. The tools used in the research were an interview form, a participating observation form and a model evaluation form. The research found that

¹ ดร., อาจารย์ประจำภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล: sukhamit@go.buu.ac.th

¹ Ph.D., Lecturer of Department of Innovation and Educational Technology, Faculty of Education, Burapha University, Email: sukhamit@go.buu.ac.th

1. There were 6 components of the learning process of the courage to teach project including 1) learners, 2) facilitators, 3) contents, 4) learning activities, 5) medias/learning sources and 6) learning environment.

2. The model of the learning process of the courage to teach project had 8 components including 1) context of teachers' roles, the context of learners, context on learning, 2) goals, 3) principles, 4) objectives, 5) inputs including factors influencing change on components of learning process and the courage to teach project, 6) the process were learning sets of teachers awakening themselves, teachers asking powerful questions, teachers designing the learning and empowering communities of courage teachers, 7) outputs including characteristics of brave teachers including design and creation of safe learning areas, self-reflection, self-acceptance and self-esteem, deep listening, empathy, non-violent communication and ability of asking powerful questions, and 8) reverse effects.

3. Evaluation results of the learning process model of the courage to teach project found that the overall at a high level. ($\bar{X} = 4.50$)

Keywords : Learning process model, The courage to teach project, Transformative learning

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ ปัจจุบันทั่วโลกกำลังกล่าวถึงการศึกษาศตวรรษที่ 21 ซึ่งว่าด้วยการปลูกฝังทักษะความรู้เพื่อเตรียมพร้อมให้เยาวชนสามารถรับมือกับความท้าทายอันเกิดมาจากความซับซ้อนของสังคมและปัญหาใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก และมีความต่อเนื่องโดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษาในปีพุทธศักราช 2558 สูงกว่าห้าแสนล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP: Gross Domestic Product) นับเป็นชาติที่ลงทุนด้านการศึกษาสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก แต่การศึกษาไทยยังคงมีปัญหาในด้านคุณภาพที่ยังไม่สามารถแข่งขันได้ในเวทีระดับนานาชาติ ทั้งปัญหาที่ประจักษ์ชัดและปัญหาซับซ้อน จึงก่อให้เกิดความด้อยคุณภาพของประชากรในประเทศ ทั้งนี้ปัญหาการศึกษาไทยไม่ใช่การขาด “ทรัพยากร” แต่เป็นการขาด “ประสิทธิภาพ” ในการใช้ทรัพยากรอันเนื่องมาจากการขาด “ความรับผิดชอบ” (Accountability) ของระบบการศึกษาต่อนักเรียนและผู้ปกครอง และหนึ่งในปัจจัยที่ต้องรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหการศึกษาไทยคือ “ครู” ซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญในการยกระดับ และพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครู ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในระบบการศึกษา ซึ่งการไม่ให้ความสำคัญกับครูจึงมีผลต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยรวม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558 : 4)

ส่วนรูปแบบการพัฒนาครูในภาพรวมของประเทศ ที่หน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ นิยมปฏิบัติกันมาก คือ การส่งครูไปเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาตามที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น การไปศึกษาดูงาน การจัดอบรมสัมมนาในโรงเรียน โดยเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ การนิเทศภายใน การทำวิจัยในชั้นเรียน การสนับสนุนครูให้ทำผลงานทางวิชาการ เพื่อเลื่อนวิทยฐานะและขอรับรางวัลจากหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น สภาพการณ์ดังกล่าวพบว่า ในรอบปีหนึ่ง ๆ ครูได้รับการพัฒนาค่อนข้างมาก แต่ไม่มีความชัดเจนว่าได้มีการติดตามและประเมินผลภายหลังการอบรม ว่าได้มีการนำไปใช้จริงมากน้อยเพียงใด การอบรมพัฒนาครูบางหลักสูตรมีลักษณะซ้ำซ้อน ครูได้รับการพัฒนาไม่ต่อเนื่อง และสิ้นเปลืองงบประมาณ รวมทั้งการพัฒนาครูยังใช้รูปแบบเดิม ๆ ขาดการพัฒนาทักษะที่ตรงกับสภาพจริงและความต้องการ ทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูได้ นอกจากนี้ที่ผ่านมา ยังไม่มีการตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558 : 100)

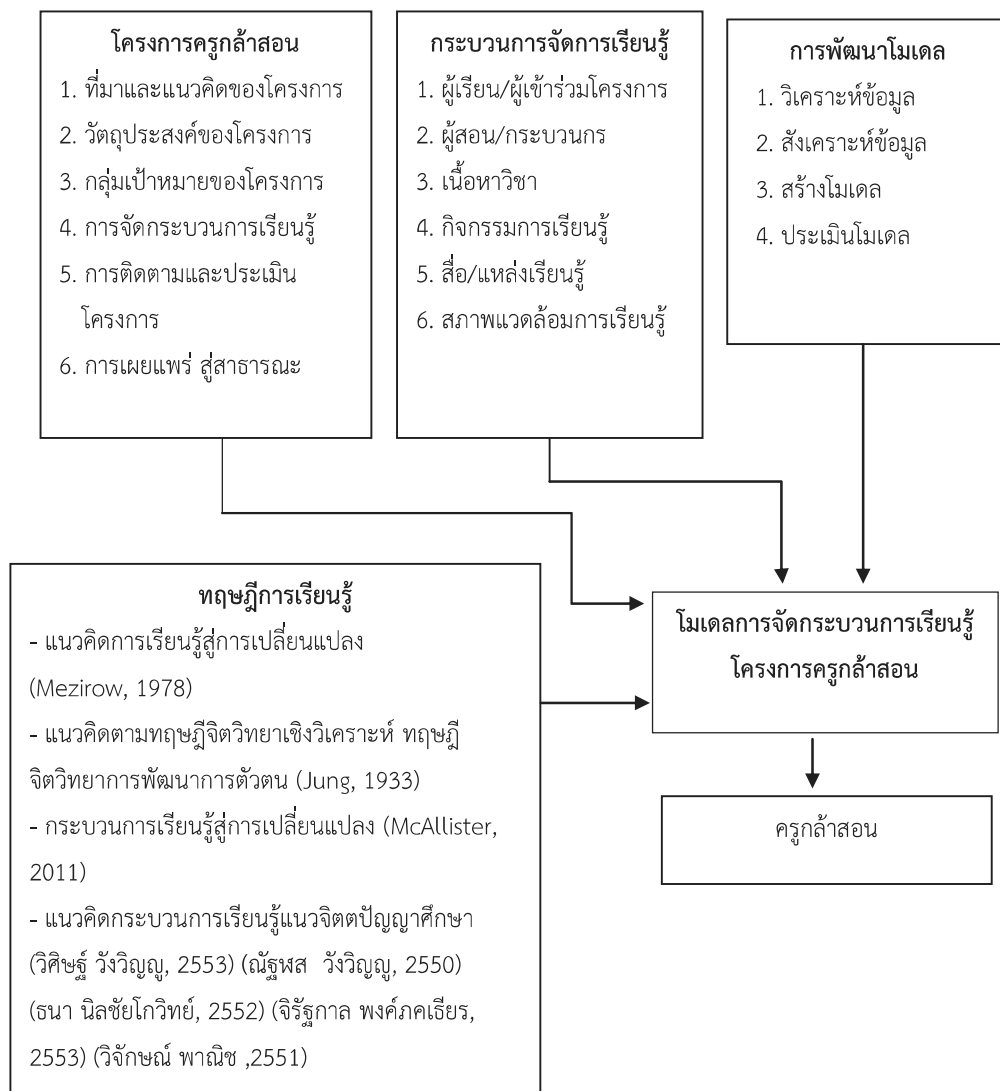
จะเห็นได้ว่าวิธีการพัฒนาครูที่แต่ละหน่วยงานนำไปใช้พัฒนายู่ในขณะนี้ยังขาดนวัตกรรมใหม่ ๆ การดำเนินการต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เพราะมีจำนวนผู้เข้ารับการอบรมมาก วิธีการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรเป็นไปในลักษณะการสื่อสารทางเดียว เนื้อหาสาระของการอบรมส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานในส่วนกลางเป็นผู้กำหนดเรื่องที่จะอบรม ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการ ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหาทางออก เช่น ข้อเสนอแนะการผลิตครู การพัฒนาครูและการใช้ครูของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่เสนอต่อผู้บริหาร ว่า 1) ปฏิรูประบบการผลิตครู ควรเร่งจัดทำแผนการผลิตครูที่สัมพันธ์กับแผนการใช้ครูในระดับชาติ 2) เร่งดำเนินการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งให้สถาบันผลิตครู 3) การวางระบบการจัดสรรทุนสำหรับนักศึกษาครู 4) เร่งรัดการปรับระบบและรูปแบบการผลิตครูให้เหมาะสมกับการใช้งานครูในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา 5) กำหนดแนวทางการเตรียมนักศึกษาครูเพื่อให้ได้ครูดี มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่จำเป็น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558 : 103)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้หลายภาคส่วนได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วม พยายามแก้ปัญหาในรูปแบบใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากที่เป็นอยู่ เช่น โครงการ “ก่อการครู” โดยคณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับเครือข่ายองค์กรภาคีที่ทำงานด้านการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ ที่มุ่งหวังในการสร้างการเปลี่ยนแปลงสังคม ด้วยการศึกษา โดยเล็งเห็นว่าครู คือ ผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง (Change Agents) ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในระบบการศึกษา เพราะครูคือผู้หล่อหลอมกรอบความคิด (Mindset) สร้างการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งจะเติบโตขึ้นมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมไทย โดยโครงการมุ่งทำงานกับครูที่จะเป็นจุดคานงัดในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 5,000 คนในระยะ 5 ปี (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562 : ออนไลน์) และโครงการครูกล้าสอน เป็นอีกโครงการที่ให้ความสำคัญกับครูผู้สอน มีเป้าหมายเพื่อให้ครูผู้สอนตระหนักถึงคุณค่าแห่งความเป็นครู ฟื้นฟูจิตวิญญาณความเป็นครู สร้างพลังแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริงให้เกิดขึ้นในห้องเรียน สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง บ่มเพาะความเข้าใจตนเอง และสามารถเชื่อมโยงการใช้ชีวิตร่วมกับสังคมได้อย่างสมดุล (โครงการครูกล้าสอน, 2560 : ออนไลน์) การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวครูเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านใน ซึ่งหลักการการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างสมดุล ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาและพัฒนาโมเดลกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นนวัตกรรมการศึกษา รวมถึงนำไปเป็นต้นแบบของการพัฒนาครูต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน
2. เพื่อออกแบบพัฒนาโมเดลการจัดการกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน

กรอบแนวคิด

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครุกล้ำสอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพื้นฐานการเรียนรู้ จิตวิทยาพื้นฐานการเรียนรู้ แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Mezirow, 1978 : 100-110) แนวคิดทฤษฎีจิตวิทยาการพัฒนาร่างตัวตน (Jung, 1933 : 76-80) แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2551 : ออนไลน์) (วิศิษฐ์ วังวิญญู, 2553 : 214-277) (ณัฐพร วังวิญญู, 2550 : 255-289) (ธนา นิลชัยโกวิทย์, 2552 : 63-88) (จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร, 2553 : 17-19) และ (วิจักขณ์ พานิช, 2551 : 17-25)
2. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับแนวคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้และองค์ประกอบของการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครุกล้ำสอน โดยมีประเด็นหลัก คือ องค์ประกอบ

ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน/กระบวนกร ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

3. สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในโครงการจัดกระบวนกรจัดการเรียนรู้ เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุดการเรียนรู้ของโครงการครูกล้าสอน โดยผู้วิจัยร่วมสังเกตการณ์ในโครงการครูกล้าสอน รุ่นที่ 3

4. สังเคราะห์องค์ประกอบการจัดกระบวนกรการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน เป็นการรวบรวมผลจากการศึกษา ตอนที่ 1-3 มาสังเคราะห์แล้วสรุปตามประเด็นที่กำหนดไว้ คือ ผู้เรียน ผู้สอน/กระบวนกร เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบพัฒนาโมเดลการจัดกระบวนกรการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากการศึกษา เอกสาร หลักการ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลจากการศึกษา องค์ประกอบการจัดกระบวนกรการเรียนรู้จากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์คุณลักษณะต่าง ๆ ในแต่ละองค์ประกอบ

2. สังเคราะห์ข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์หามากำหนดขั้นตอนที่มีวิถีและความสัมพันธ์ของโมเดล การจัดกระบวนกรการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน โดยยึดวิธีการระบบ (System Approach) ประกอบด้วย บริบท เป้าหมาย หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้า กระบวนกร ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ พร้อมกำหนดสัญลักษณ์ แสดงทิศทาง ความสัมพันธ์ รวมถึงตัวเลขกำกับองค์ประกอบต่าง ๆ ตามลำดับก่อนหลัง

3. สร้างโมเดลการจัดกระบวนกรการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน นำข้อมูลที่ผ่านมาผ่านการสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบ มาร่างเป็นโมเดลที่มีโครงสร้าง ความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบ และทิศทางพร้อมกับคำบรรยายประกอบ สัญลักษณ์ และตัวเลขกำกับ

4. ประเมินโมเดลการจัดกระบวนกรการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน นำร่างโมเดลการจัดกระบวนกรการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอนให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ด้าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของโมเดล แล้วรวบรวมความคิดเห็นข้อเสนอแนะ มาปรับปรุงแก้ไขโมเดล โดยใช้เกณฑ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูลขั้นตอนที่ 1

1.1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดกระบวนกรการเรียนรู้ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์ การออกแบบการจัดกระบวนกรการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือเป็นอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรจิตตปัญญาศึกษาในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 7 ปี การได้มาของแหล่งข้อมูล ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling)

1.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ/กระบวนกร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ/กระบวนกรด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นกระบวนกร เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจการจัดกระบวนกรการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง มีประสบการณ์การจัดอบรมแก่องค์กรต่าง ๆ การได้มาของแหล่งข้อมูล ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling)

1.3 แหล่งข้อมูลสำหรับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ โครงการอบรมครูกล้าสอน รุ่น 3 จัดขึ้น 8 -11 มิถุนายน 2562, 26-30 กรกฎาคม 2562, 11-14 ตุลาคม 2562 และ 17-20 มกราคม 2563 การคัดเลือกแหล่งข้อมูล ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

แหล่งข้อมูลชั้นตอนที่ 2

1.4 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับการประเมินโมเดลการจัดการกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 4 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ 2 คน การได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1

เครื่องมือสำหรับการศึกษาค้นคว้าประกอบของการจัดการกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ได้แก่

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ มีลักษณะเป็นแบบกึ่งโครงสร้างชนิดปลายเปิด มีทั้งหมด 3 ตอน คือ ตอน 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ตอน 2 เป็นข้อความถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ และตอน 3 เป็นข้อเสนอแนะ จำนวน 8 ข้อคำถามหลัก 15 ข้อคำถามย่อย 2) แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอน 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโครงการ และตอน 2 เป็นรายการบันทึกกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ จำนวน 8 รายการ

ขั้นตอนที่ 2

เครื่องมือสำหรับการออกแบบพัฒนาโมเดลการจัดการกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ได้แก่

แบบประเมินโมเดลการจัดการกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน จำนวน 1 ฉบับมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอน 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ ตอน 2 เป็นความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในด้านความเหมาะสมที่มีต่อโมเดล และตอน 3 เป็นข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 วันที่ 12 ตุลาคม 2562 คนที่ 2 วันที่ 4 พฤศจิกายน 2562 คนที่ 3 และ 4 วันที่ 14 ธันวาคม 2562 และคนที่ 5 วันที่ 8 มกราคม 2563 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 และ 2 วันที่ 11 ตุลาคม 2562 คนที่ 3 วันที่ 13 ธันวาคม 2562 คนที่ 4 วันที่ 14 ธันวาคม 2562 คนที่ 5 วันที่ 7 มกราคม 2563 คนที่ 6 วันที่ 17 มกราคม 2563 และคนที่ 7 วันที่ 20 มกราคม 2563

3.2 ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมโครงการครูกล้าสอน (รุ่นที่ 3) จำนวน 4 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 (8-11 มิถุนายน 2562) ครั้งที่ 2 (26-30 กรกฎาคม 2562) ครั้งที่ 3 (11-14 ตุลาคม 2562) ครั้งที่ 4 (17-20 มกราคม 2563) พร้อมบันทึกรวบรวมข้อมูลตามแบบเครื่องมือวิจัย

ขั้นตอนที่ 2

3.3 ผู้วิจัยติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกไว้ตามคุณสมบัติที่กำหนด แล้วส่งร่างโมเดลการจัดการกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน พร้อมแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และแจ้งช่องทาง วันเวลาในการส่งผลประเมินกลับมายังผู้วิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1

4.1 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) นำข้อมูลที่ได้จากบันทึกเสียงสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาถอดคำพูด แบบคำต่อคำ (Transcript) แล้วเขียนเรียบเรียงจัดกลุ่มเนื้อหาตามประเด็น แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์

4.2 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเข้าร่วมสังเกตการณ์แต่ละครั้ง มาเรียบเรียง จัดระเบียบ จัดกลุ่มเนื้อหาตามประเด็น แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสังเกตการณ์

ขั้นตอนที่2

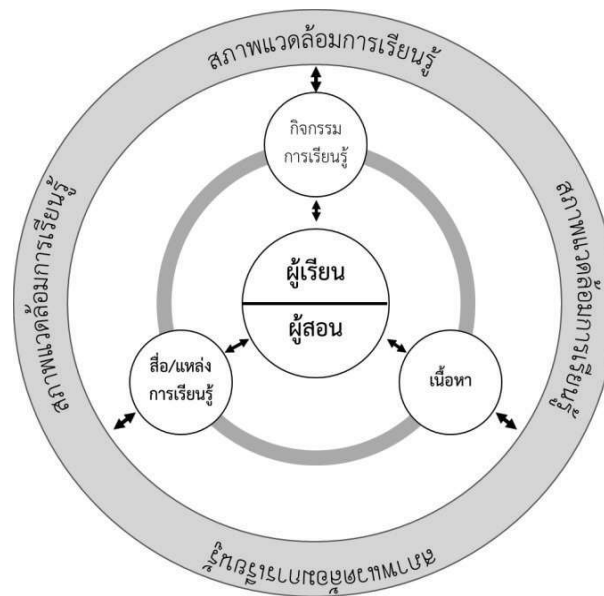
4.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลผลการประเมินโมเดลจากผู้ทรงคุณวุฒิมาตรวจสอบความสมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (%) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการเรียบเรียง จัดระเบียบ จัดกลุ่มเนื้อหาตามประเด็น แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุป

สรุปผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน พบว่ามี 6 องค์ประกอบ คือ

- 1) ผู้เรียน 2) ผู้สอน/กระบวนกร 3) เนื้อหา 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และ 6) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน ดังภาพประกอบ 2 และแต่ละองค์ประกอบมีลักษณะดังนี้

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน

1. ผู้เรียน (Learner) คือ ผู้ที่เข้าร่วมโครงการครูกล้าสอนซึ่งมีคุณลักษณะพื้นฐาน มีความพร้อมทั้งกายใจ มีความต้องการอยากเรียน เคารพตนเอง ตื่นตัวชอบเรียนรู้แสวงหาสิ่งใหม่ ๆ มีความกล้า (พูด คิด กระทำ) มีทักษะในการสื่อสาร

2. ผู้สอน/กระบวนกร (Facilitator) คือ ผู้ที่ถ่ายทอดความรู้และนำกระบวนการเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในเชิงลึก นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านใน ซึ่งมีคุณลักษณะพื้นฐานคือ มีทักษะในการนำกระบวนการ รู้จริง (รู้ลึก รู้กว้าง รู้ไกล) ในสิ่งที่สอน มีทักษะในการสื่อสาร สร้างพื้นที่ปลอดภัยให้กับผู้เรียน ความเป็นกัลยาณมิตรกับคนรอบข้าง

3. เนื้อหา (Content) คือ สารของเรื่องราวใจความสำคัญของชุดความรู้ ที่ผู้สอนจะถ่ายทอดสื่อสารให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจ มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ เป็นแนวคิดที่ชัดเจนของเรื่องนั้น ๆ มีความท้าทายต่อความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน เป็นองค์ความรู้ที่แหลมคม และสามารถนำไปสู่กิจกรรมในการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์กับการนำไปใช้ของผู้เรียน

4. กิจกรรมการเรียนรู้ (Activities) คือ การปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึก มีความหลากหลายทั้งในแง่เป็นเครื่องมือของผู้สอนในการนำผู้เรียนเข้าไปมีประสบการณ์ตรง เป็นกิจกรรมที่ทำให้เปิดพื้นที่ และดึงให้สิ่งต่าง ๆ ซ้ำลง เอื้อต่อการเกิดการใคร่ครวญ

5. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ (Media) คือ ตัวกลางที่ถ่ายทอดเรื่องราวสาระความรู้ข่าวสาร สถานการณ์ จากผู้ส่งสาร (ผู้สอน/กระบวนกร) ไปยังผู้รับสาร (ผู้เรียน) มีความหลากหลายทั้งสื่อที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อที่เป็นวิธีการ (กิจกรรม บทบาทสมมติ พิธีกรรม) เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ได้ดี

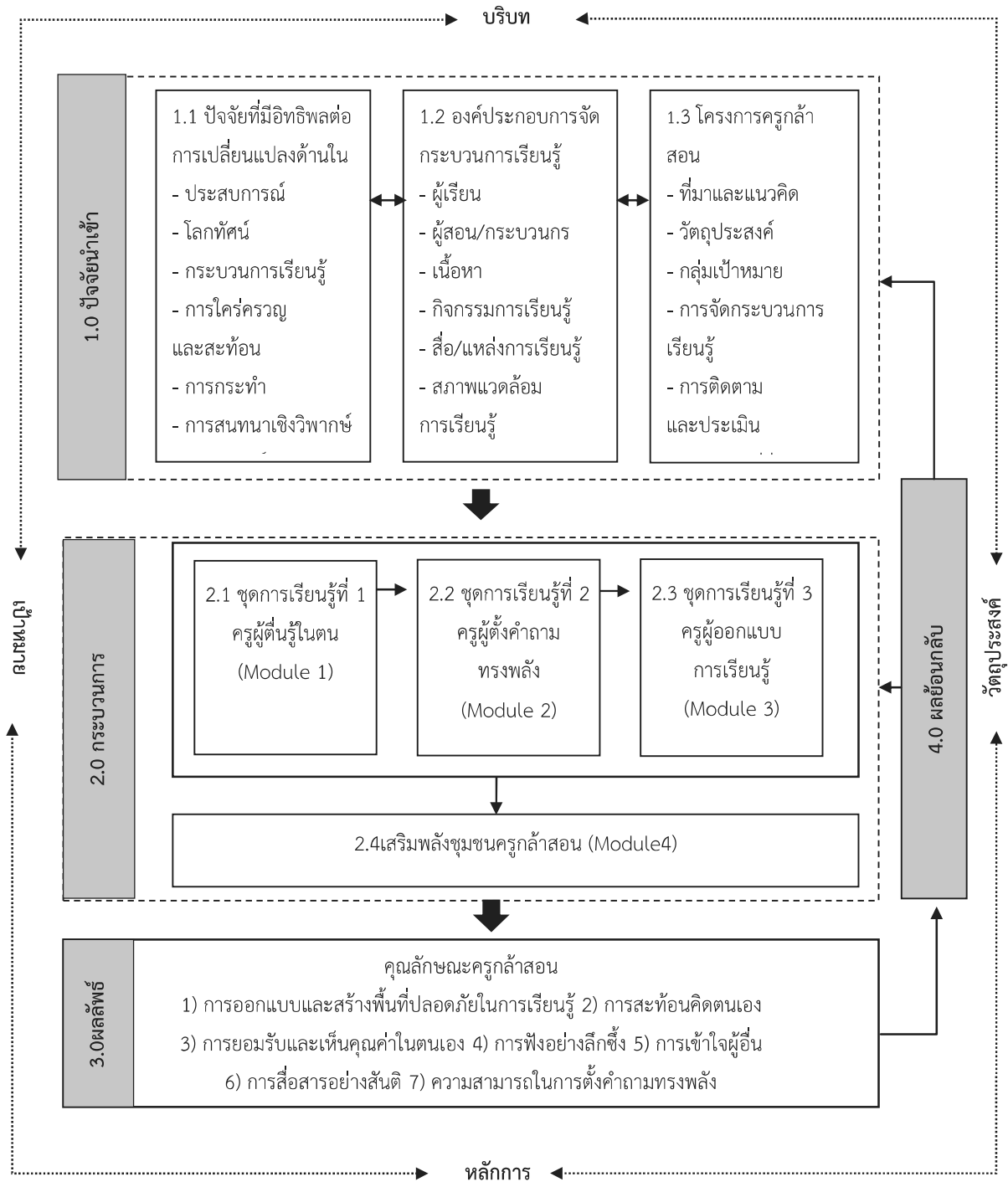
6. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment) คือ สภาพใด ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ ทั้งที่อยู่ในรูปธรรมและนามธรรม มีการจัดสภาพแวดล้อม อิงอาศัยพลังของธรรมชาติ มาช่วยเสริมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และมีพื้นที่เพียงพอสำหรับเปิดรับพลังจากสิ่งรอบข้างที่ส่งผลให้รู้สึกสบายใจ มีทางเลือกให้กับผู้เรียน

2. ผลการออกแบบพัฒนาโมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ดำเนินการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล สร้างโมเดล และประเมินโมเดล ผลการพัฒนา พบว่า โมเดลประกอบด้วย 8 ส่วน ดังภาพประกอบ 2

2.1 บริบท (Context) คือ สภาพแวดล้อมเงื่อนไขที่มีผลต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ประกอบด้วย 1) บริบท บทบาทของครูผู้สอน 2) บริบทของผู้เรียน และ 3) บริบทนิเวศการเรียนรู้ (สื่อ แหล่งความรู้ ข้อมูลสารสนเทศ เครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีการศึกษา)

2.2 เป้าหมาย (Goal) คือ สิ่งที่ต้องการให้โมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ดำเนินการไปถึงสิ่งที่กำหนดไว้ ในที่นี้คือ “ฟื้นฟูเยียวยาชีวิตด้านในของครูผู้สอนในฐานะมนุษย์ให้มีความมั่นคงในตัวเอง มีสุขภาพกายใจ และสติปัญญา ดูแลความสัมพันธ์กับผู้อื่นรวมทั้งมีทักษะในการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งต่อผู้เรียน”

2.3 หลักการ (Principle) เป็นหลักการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหลังจากผู้เรียนเรียนผ่านประสบการณ์ แล้วนำมาคิดใคร่ครวญ สะท้อนการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนกัน และใช้การสนทนาเพื่อให้ได้ข้อสรุปจนเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมตนเองจากภายใน

ภาพประกอบ 3 โมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน

2.4 วัตถุประสงค์ (Objective) คือ ผลที่ต้องการให้บรรลุโดยผ่านการดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งโครงการครูกล้าสอน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป้าหมายหลัก ครู อาจารย์ หรือบุคลากรทางการศึกษา 2) เพื่อเสริมสร้างพลังในการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง 3) เพื่อสื่อสารสุขภาวะทางปัญญา ผ่านประสบการณ์ตรงไปพร้อมกับ การเผยแพร่ผ่านสื่อในทุกแขนง และ 4) เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูอาจารย์ ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลง

2.5 ปัจจัยนำเข้า (Input) คือ สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกป้อนเข้าไปเพื่อการดำเนินงานของโมเดลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ประกอบด้วย 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านใน 2) ปัจจัยด้านองค์ประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอน/กระบวนการ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และ 3) โครงการครูกล้าสอน ประกอบด้วย ที่มา และแนวคิด โครงการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย การจัดกระบวนการเรียนรู้ การติดตาม และประเมินการเผยแพร่สู่สาธารณะ

2.6 กระบวนการ (Process) คือ การดำเนินกิจกรรมที่กระทำต่อปัจจัยนำเข้า เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้ ครูผู้ต้นรู้ในตน ครูผู้ตั้งคำถามทรงพลัง ครูผู้ออกแบบการเรียนรู้ และเสริมพลังชุมชนครูกล้าสอน

2.7 ผลลัพธ์ (Output) คือ คุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการ 7 คุณลักษณะ ประกอบด้วย 1) การออกแบบและสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ 2) การสะท้อนคิดตนเอง 3) การยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเอง 4) การฟังอย่างลึกซึ้ง 5) การเข้าใจผู้อื่น 6) การสื่อสารอย่างสันติ และ 7) ความสามารถในการตั้งคำถามทรงพลัง

2.8 ผลย้อนกลับ (Feedback) คือ ข้อมูลผลลัพธ์จากกระบวนการเรียนรู้ และผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินการของโมเดล ประกอบด้วย ข้อมูล การถอดบทเรียนแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ การสะท้อนหลังจากจบการเรียนรู้แต่ละชุดการเรียนรู้ และการสะท้อนจากชุมชนการเรียนรู้ครูกล้าสอน

3. ผลการประเมินโมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการประเมินโมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ความเหมาะสมบริบทของโมเดล	4.71	0.49	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมเป้าหมายของโมเดล	4.43	0.53	มาก
3. ความเหมาะสมหลักการของโมเดล	4.14	0.38	มาก
4. ความเหมาะสมวัตถุประสงค์ของโมเดล	4.57	0.53	มากที่สุด
5. ความเหมาะสม ปัจจัยนำเข้า	4.71	0.49	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของกระบวนการ	4.71	0.49	มากที่สุด
7. ความเหมาะสมของผลลัพธ์	4.57	0.53	มากที่สุด
8. ความเหมาะสมของผลย้อนกลับ	4.57	0.53	มากที่สุด
โดยรวม	4.50	0.17	มาก

จากตาราง พบว่า ความเหมาะสมโดยรวมของโมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) เมื่อพิจารณาตามส่วนประกอบหลักของโมเดลพบว่า 6 ส่วนประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ

มากที่สุด คือ บริบท วัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ ผลย้อนกลับ และ 2 ส่วนประกอบ มีความเหมาะสม อยู่ระดับมาก คือ เป้าหมาย และหลักการ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน มีองค์ประกอบที่เป็นประเด็น นำมาอภิปราย คือ

1.1 ผู้เรียน (Learner) คือ ผู้ที่เข้าร่วมโครงการครูกล้าสอนซึ่งมีคุณลักษณะพื้นฐาน คือ มีความพร้อมทั้งกายใจ มีความต้องการอยากเรียน เคารพตนเอง ชอบการเรียนรู้ แสวงหาสิ่งใหม่ ๆ กล้าในการคิด พูด กระทำ มีทักษะในการสื่อสาร คุณลักษณะพื้นฐานดังกล่าวจะนำผู้เรียนให้มีบทบาทสำคัญ ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ตรง ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคล และสังคมชุมชนที่ทำให้เปิดมุมมอง โลกทัศน์ ความคิดความเชื่อ ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Cranton (2006) ในเรื่องบทบาทสำคัญของผู้เรียนที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ผู้เรียนในโครงการครูกล้าสอน มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้อย่างตรงไปตรงมา มีความกระตือรือร้นต่อสภาพการณ์หรือโจทย์การเรียนรู้ รวมทั้งการให้ความเคารพในความเป็นมนุษย์ของเพื่อนร่วมโครงการ

1.2 ผู้สอน/กระบวนการ (Facilitator) คือ ผู้ที่ถ่ายทอดความรู้และสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในเชิงลึกมุ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านในของผู้เรียนซึ่งผู้สอน/กระบวนการ ควรมีคุณลักษณะพื้นฐาน คือทักษะในการนำกระบวนการ สร้างพื้นที่ปลอดภัย มีส่วนร่วมในกลุ่มการเรียนรู้ มีทักษะในการสื่อสาร มีความเป็นมิตร รวมถึงการตั้งคำถามสำคัญ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเปิดพื้นที่การเรียนรู้ คุณลักษณะพื้นฐานเหล่านี้จะส่งเสริมบทบาทระหว่างผู้สอน/กระบวนการ กับผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Cranton (1996) ที่เน้นถึงบทบาทของผู้สอน คือ นำผู้เรียนไปสู่การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ตามเส้นทางเดินของผู้เรียนในลักษณะของพี่เลี้ยง (Mentor) นอกจากนี้สิ่งที่พบจากการสังเกตโครงการนี้ คือ รูปแบบการสอน ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของผู้สอน/กระบวนการ แต่ละคนที่มีชีวิตชีวา มองผู้เรียนเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ เป็นผู้ร่วมทาง เอกลักษณ์ ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด Parker (2007) ที่เห็นว่าการสอนที่ดีนั้นออกมาจากอัตลักษณ์และความเชื่อตรงของครู (ผู้สอน/กระบวนการ)

2. ผลการออกแบบพัฒนาโมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน จากการประเมินโมเดล โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะโมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอนได้มีกระบวนการออกแบบ และพัฒนาตามวิธีระบบ (System Approach) ซึ่งจะทำให้เห็นความชัดเจนตั้งแต่ตอนเริ่มต้น คือ การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ที่มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แล้ว รวมถึงข้อมูล จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อมูลจากผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์การจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์ข้อมูล กำหนดหน้าที่และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบหลัก ส่วนประกอบย่อย ทำให้ได้ผลที่ได้ในขั้นนี้ เห็นความเชื่อมโยง บทบาทหน้าที่แต่ละส่วนประกอบ นำไปสู่การสร้างโมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ภายใต้บริบท เป้าหมาย หลักการ วัตถุประสงค์ ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปราย คือ

2.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ ปัจจัยนำเข้าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะ ปัจจัยนำเข้าโดยเฉพาะด้านองค์ประกอบกระบวนการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ผ่านกระบวนการศึกษา เอกสารงานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในวงการการจัดกระบวนการเรียนรู้แล้ว รวมถึงการที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้ได้องค์ประกอบสำคัญ ๆ ในการจัดกระบวนการเรียน เมื่อนำปัจจัยเหล่านี้เข้าสู่ การดำเนินตามโมเดล จึงทำให้ผลลัพธ์ที่ได้เป็นไปตามเป้าหมาย และจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2.2 กระบวนการ (Process) กระบวนการของโมเดล ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ชุด จากการประเมิน ของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะกระบวนการของโมเดลการจัดการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน

ถูกออกแบบแต่ละชุดการเรียนรู้ให้มีความสัมพันธ์กันและคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ภายใต้บริบทเงื่อนไขที่กำหนดไว้สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการ สอดคล้องกับแนวคิดการจัดระบบของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2553) การดำเนินงาน หรือวิธีการ เพื่อที่จะนำปัจจัยนำเข้ามากระทำให้เกิดผลออกมา โดยกำหนดสิ่งที่ต้องทำตามลำดับก่อนหลัง ซึ่งจะทำให้ได้ผลลัพธ์เป็นไปตามต้องการ ตามวัตถุประสงค์ นอกเหนือจากข้อกำหนดดังกล่าวแล้ว ขั้นตอนการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมได้ถูกวิเคราะห์และออกแบบ สอดคล้องกับเป้าหมาย รวมถึงบางกิจกรรมได้ประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมและบริบทของผู้เรียนคนนั้น ๆ เช่น ชุดการเรียนรู้ เสริมพลังชุมชนครูกล้าสอน เป็นชุดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการครูกล้าสอนที่ผ่านโครงการ รุ่น 1, 2, 3 มาร่วมเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และฝึกออกแบบการสอนร่วมกัน ผลที่เกิดขึ้นทำให้เกิดเครือข่าย ชุมชน ครูกล้าสอน เด็บโต สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน/กระบวนกร และผู้เรียน ขยายไปถึงระดับองค์กรที่ทำงานของผู้เข้าร่วมโครงการ

2.3 ผลลัพธ์ (Output) เป็นผลที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินตามกระบวนการ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากโมเดล การจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน คือ คุณลักษณะของผู้เข้าร่วมโครงการ 7 คุณลักษณะ จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผลลัพธ์ที่เป็นคุณลักษณะเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน มาจากการป้อนปัจจัยนำเข้า มาสู่การดำเนินการในกระบวนการอย่างมีลำดับขั้นตอน และมีการเชื่อมโยงเนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชุดการเรียนรู้ การวางลำดับ ขั้นตอน และวิธีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ มาเป็นอย่างดี เช่น การวางลำดับชุดการเรียนรู้ครูผู้ตื่นรู้ในตน ถูกวางไว้เป็นชุดกิจกรรมแรกของโมเดล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงการยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อเกิดการตระหนักขึ้นในตนเอง ก็จะทำให้ความเข้าใจผู้อื่น หลังจากนั้นจะนำไปสู่ชุดการเรียนรู้ ครูผู้ตั้งคำถามทรงพลัง เป็นชุดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะการฟังอย่างลึกซึ้ง และความสามารถในการตั้งคำถามทรงพลัง หลังจากกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้นลงก็จะทำให้เกิดคุณลักษณะขึ้นกับผู้เรียน คุณลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงกระบวนการในการออกแบบ โมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ บริบท กำหนดเป้าหมาย หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ จนนำมาสู่ ผลลัพธ์ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การนำโมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอน ไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลควรคำนึงถึง องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยนำเข้าด้านผู้สอน/กระบวนกร การจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะนี้ผู้สอน/กระบวนกรมีความสำคัญมากต่อการนำผู้เรียนไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน เพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านใน ผู้สอน/กระบวนกรจึงจำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐาน การสื่อสาร การสังเคราะห์ข้อมูล มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบการเรียนรู้

1.2 โมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอนนี้ ถูกออกแบบและพัฒนาขึ้นมาใช้เฉพาะกับกลุ่มผู้เรียน ผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นครู อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา จึงกำหนดคุณลักษณะพื้นฐานไว้เฉพาะ หากมีการนำโมเดลไปใช้ในบริบทที่ผู้เรียนแตกต่างไปจากนี้ ควรศึกษาปัจจัยนำเข้าด้านผู้เรียนเพิ่มเติม

1.3 โมเดลการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอนถูกออกแบบภายใต้ บริบท เป้าหมาย หลักการ วัตถุประสงค์เฉพาะของโครงการ การนำไปใช้ควรคำนึงถึงสิ่งดังกล่าวข้างต้น เพราะจะส่งผลกระทบต่อปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์และผลย้อนกลับ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 องค์ประกอบของการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการครูกล้าสอนที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ถูกศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่อยู่ในวงการการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงด้านใน ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างออกไป เช่น กลุ่มครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรรนำคุณลักษณะทั้ง 7 คุณลักษณะ ที่เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการไปศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น
เกิดผลกระทบอย่างไรกับห้องเรียน และผู้เรียน รวมถึงผู้คนรอบข้าง

เอกสารอ้างอิง

- โครงการครูกล้าสอน. (2560). *รู้จักครูกล้าสอน*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2563, จาก <https://www.kruklasorn.org>
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร. (2553). *จิตตปัญญาศึกษา: การเรียนรู้สู่จิตสำนึกใหม่*. กรุงเทพฯ: แพลนพรีนติ้ง.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). *จิตตปัญญาศึกษา : รุ่งอรุณแห่งจิตสำนึกใหม่ทางการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก http://www.jitwivat.blogspot.com/2008/10/blog-post_24.html
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2553). *การจัดระบบทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ณัฐพล วั่งวิญญู และคณะ. (2550). *คู่มือกระบวนการศาสตร์และศิลป์แห่งการหันหน้าเข้าหากัน*. กรุงเทพฯ: วั่งน้ำชา.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์. (2552). *ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง: คู่มือกระบวนการจิตตปัญญา*. นครปฐม: เอสพีเอ็นการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2562). *โครงการก่อการครู*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2563, จาก <https://www.lsed.tu.ac.th>
- วิจักขณ์ พานิช. (2551). *เรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- วิศิษฐ์ วั่งวิญญู. (2553). *โลกปัญญาจิตที่วิศิษฐ์ลิขิตเอง*. กรุงเทพฯ: วั่งน้ำชา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- Cranton, P. (2006). *Understanding and Promoting Transformative Learning: A Guide for Educators of Adults* (2nd ed.). San Francisco, CA: John Wiley&Sons, Inc.
- Cranton, P. (1996). *Professional Development as Transformative Learning: New Perspective for Teachers of Adults*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Inc.
- Carl, J. (1933). *Modern Man in Search of a Soul*. New York: Harvest.
- McAllister, M. (2011). STAR: A transformative learning framework for nurse educators. *Journal of Transformative Education*, 9(1), 42-58
- Mezirow, J. (1978). Perspective transformation. *Adult Education*, 28(2), 100-110.
- Parker, J. (2007). *The Courage to Teach: Exploring the Inner Landscape of a Teacher's Life*. 10th Anniversary Edition. Bangkok: Suan Ngeun Mee Ma.